

American Gothic

ARIANNA FARINELLI

AMERICAN GOTHIC

Vertaald uit het Italiaans door Manon Smits
en Pieter van der Drift

2020 Prometheus Amsterdam

Voor mijn kinderen
Voor A.J. die nu nog in de buik van de walvis leeft

Het fragment op pagina 91 is afkomstig uit 'The New Colossus' van Emma Lazarus, vertaald door Adriaan Jaeggi.

Het citaat op pagina 264 is afkomstig uit *Julius Caesar* van Shakespeare, vertaald door Tom Kleijn.

Oorspronkelijke titel *Gotico americano*

© 2020 Arianna Farinelli

© 2020 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Manon Smits
en Pieter van der Drift

Omslagontwerp Tessa van der Waals

Foto omslag Peter Schmiedgen/EyeEm/Getty Images

Foto auteur Margherita Mirabella

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4356 5

‘The really terrible thing, old buddy,
is that *you* must accept *them*.
And I mean that very seriously.
You must accept them
and accept them with love.’

James Baldwin
The Fire Next Time, 1962

1

Onder drie lagen duisternis

De inwoners van Ninive waren afgodendienaars en leidden een losbandig leven. Dus besloot Allah hun de profeet Yunus te sturen, om hen tot bekering te bewegen. Maar de inwoners van Ninive wilden niet naar hem luisteren. Hoezeer Yunus ook zijn best deed hen te overtuigen van de futiliteit van hun afgoderij en de goedheid van Allahs wetten, ze bleven hem negeren. Yunus waarschuwde hen dat Allah hen zou straffen als ze zouden doorgaan met het aanbidden van valse godheden. Maar in plaats van dat ze de straf van Allah vreesden, antwoordden ze dat ze niet bang waren voor zijn dreigementen. En dus besloot de profeet boos om hen aan hun lot over te laten en vertrok hij uit Ninive, uit angst dat de kastijding van Allah niet lang meer zou uitblijven. De Koran zegt: Denk aan Yunus toen hij boos vertrok met het idee dat Allah hem niet zou straffen. Wat een ramspoed overkwam hem!

Yunus was nog maar net uit de stad vertrokken of de hemel veranderde van kleur, het leek wel of die in brand stond. Toen ze dat zagen begonnen de inwoners van Ninive bang te worden. Ze wisten heel goed wat de volken van 'Ad, Thamoed en Noach was overkomen. Langzaam maar zeker drong het geloof hun hart binnen. Ze beklommen de berg en smeekten Allah om mededogen en vergiffenis. De berg weerkaatste hun

gejammer. Toen Allah zag dat hun spijtbetuiging oprecht was, zag hij af van zijn kastijding en zond hij hun zijn zegen. De dreigende storm dreef weg en de inwoners van Ninive baden om de terugkeer van Yunus.

Intussen was Yunus op een klein schip gestapt en had hij de hele dag over kalme wateren gevaren, in het gezelschap van andere passagiers. Toen het nacht werd, sloeg het weer plotseling om. Er brak een vreselijke storm uit boven het schip, waardoor het in stukken dreigde te breken. Achter het schip zwom een grote walvis met opengesperde bek. Allah had het dier opdracht gegeven om vanaf de zeebodem op te duiken en het schip te volgen. De storm hield aan en de kapitein beval de bemanning om het reddingsvlot te lossen. Ook alle bagage werd in zee gedumpt, maar dat was nog niet genoeg. Dus besloten ze de last te verlichten door een van de passagiers in zee te gooien. Ze hoopten daarmee de toorn van de goden tot bedaren te brengen. ‘We zullen dobbelen om wie er in zee moet worden gegooid,’ zei de kapitein.

Hoewel Yunus zulk bijgeloof onzin vond, moest hij er wel aan deelnemen, en de eerste keer was uitgerekend hij degene die verloor. Maar de kapitein en de bemanning wilden hem niet in zee gooien. Ze wisten dat hij de meest rechtvaardige van allemaal was. Dus besloten ze een tweede keer te dobbelen, en nog een derde keer, maar steeds wees het lot Yunus aan. Daarop stond het besluit vast. Yunus moest in zee worden gegooid. De profeet ging naar het dek en keek naar de storm die woest tekeer ging rondom hem. Het was donker. Een zwarte mist verhulde de sterren. Op dat moment begreep hij dat Allah achter al die gebeurtenissen zat. Yunus had zijn missie opgegeven zonder Zijn toestemming. Dus accepteerde hij Allahs besluit en riep hij Zijn naam aan terwijl hij in de stormachtige zee dook en tussen de golven verdween. Meteen kwam de walvis, die hem opslokte. Zijn bek sloot zich om Yunus heen

als de tralies van een gevangenis, en toen verdween de walvis in de diepte. Op dat moment werd Yunus omhuld door drie lagen duisternis, over elkaar heen. De duisternis van de buik van de walvis, de duisternis van de zee, en de duisternis van de nacht. Aanvankelijk dacht Yunus dat hij dood was, maar toen besepte hij dat hij zich nog kon bewegen. Hij dacht aan Allah en riep Zijn naam aan. *'La ilaha illa anta subhanaka innee kuntu minaz zalimin.* Er is geen God dan u. Heilig bent U. Ik behoorde inderdaad tot de onrechtvaardigen.' Yunus bleef tot Allah bidden, deze aanroeping telkens herhalend. Toen de walvis zijn gebeden hoorde, begreep hij dat hij de profeet had opgeslokt. Ook Allah hoorde de smeekbeden van Yunus en zag dat hij oprecht berouw had. Toen beval Hij de walvis om weer naar de oppervlakte te gaan.

De profeet werd uit de buik van de walvis gespuugd en belandde op een afgelegen eiland. Hij was gered, maar hij leed veel pijn. Zijn lichaam was bedekt met het maagzuur van de walvis en toen de zon hoog aan de hemel stond begon zijn huid te branden. Yunus bleef zijn gebeden herhalen. Toen liet Allah een pompoenplant groeien om hem beschutting te bieden tegen de zon en zijn pijn te verzachten. Allah zei tegen Yunus dat als hij niet tot inkeer was gekomen, hij tot de Dag des Oordeels in de buik van de walvis had moeten blijven. Yunus keerde terug naar Ninive en werd met blijdschap ontvangen door zijn volk, en samen dankten ze God voor zijn mededogen. De profeet Mohammed sprak: *'Niemand moet ooit zeggen dat hij beter is dan Yunus.'*

* * *

'Het verhaaltje is afgelopen. Nu moet je gaan slapen.'

Bruna buigt zich over haar zoontje. Ze geeft hem zoals elke avond een kus op zijn oogleden. Ze strijkt met haar hand over

zijn voorhoofd, aait hem over zijn krullenbol en blaast wat lucht tussen zijn wilde haar. Mario heeft besloten het niet meer te laten knippen, en het is de afgelopen maanden tot op zijn schouders gegroeid. Bruna knoopt zijn pyjama met roze eenhoorns dicht en stopt hem zorgvuldig in. Dan wil ze opstaan, maar haar zoontje pakt haar hand vast.

‘Blijf nog eventjes.’

Bruna is moe, ze wil even alleen zijn, maar ze gaat toch weer op het bed zitten. Minerva ligt al te slapen, op haar zij, haar zwarte haarlokken verstrengeld als slangen in de mand van een slangenbezweerder. Het boek dat ze aan het lezen was is blijkbaar uit haar handen gegleden, het ligt nog open op een willekeurige bladzijde, ergens op de helft.

‘Ik blijf wakker tot je thuis bent, dan kun je me vertellen hoe het was bij de televisie,’ had ze nog gezegd.

Maar Bruna is niet op tijd thuisgekomen. In Midtown zat het verkeer muurvast door de verkiezingsfeesten van de twee kandidaten, allebei met hun overwinningsspeech in de hand. En dus ligt haar dochter al te slapen. Haar man Tom had vanavond een etentje met een stel collega's uit het ziekenhuis. De kinderen hebben met z'n tweetjes gegeten. Minerva heeft de kippensoep opgewarmd, de keuken opgeruimd en haar broertje opgedragen om zijn tanden te poetsen. Toen is ze voor CNN gaan zitten om de verkiezingsuitslagen te volgen. Mario heeft zitten bladeren in een fotoboek van Irving Penn, en is in slaap gevallen op de vloerbedekking, met zijn gezicht plat op het portret van Pablo Picasso die hem van onder zijn hoed leek aan te staren.

Het is laat geworden. Op CNN is de kleur van Pennsylvania overgegaan van wit naar roze. Ohio is al een uur rood, evenals North Carolina. Nu wacht men vol spanning op Florida. Maar ook die grote slappe piemel die wordt gestreeld door de warme wateren van de Golf van Mexico, die gigantische wachtkamer

van het hiernamaals voor miljoenen gepensioneerde Amerikanen, zal al gauw rood kleuren, net als het merendeel van het land. Op CNN ging het joviale gezicht van Van Jones steeds somberder kijken. Voor het eind van de uitzending zal de Afro-Amerikaanse opinielider voor de camera's in huilen uitbarsten en zich snikkend afvragen hoe hij dit alles moet uitleggen aan zijn kinderen.

Zoals ze haar moeder had beloofd heeft Minerva om elf uur stipt de tv uitgezet en haar broertje naar bed gebracht. Morgen heeft ze een geschiedenisproefwerk over de Amerikaanse Burgeroorlog. Maar Minerva weet het zeker: op school zal over niets anders gesproken worden dan de verkiezingsuitslag.

'Wat een vreemd verhaal was dat... is het echt gebeurd?' vraagt Mario aan zijn moeder.

'Het is een verhaal dat in de Koran staat geschreven, en ook in de Bijbel, alleen is Yunus daar de profeet Jonas.'

'Dus Yunus heeft echt bestaan?'

'Dat zou kunnen. Of misschien is hij alleen een metafoor, die aangeeft hoe alles in het leven zomaar ineens kan veranderen.'

Bruna slaat haar ogen neer, pakt de zoom van haar zwartzijden rok vast en begint die te verwringen.

'Ik heb een student gehad die Yunus heette,' zegt ze terwijl ze haar stem in bedwang probeert te houden. 'Hij is net als de profeet uit de Koran naar de stad Ninive vertrokken, die tegenwoordig Mosoel heet.'

'Mosoel... Is dat in Amerika?'

'Nee, in Irak.'

'En is hij ook in de buik van de walvis terechtgekomen, onder drie lagen duisternis?'

'Ja, hij ook.'

'En is hij ook gered door God die tegen de walvis zei dat hij hem moest uitspugen omdat hij een rechtvaardig man was?'

Bruna wil iets terugzeggen, maar de woorden blijven in haar

keel steken. Ze heeft ineens trillende benen. Ze blijft de zoom van haar rok in haar vuist klemmen alsof ze probeert die duisternis fijn te knijpen. Dan pakt Mario haar gezicht tussen zijn handen en aait zachtjes over haar wangen, waar de tranen nu overheen glijden en lichte stroompjes vormen over de dikke make-up van de tv-studio.

Bruna bijt op haar lip, ze kan zichzelf wel wat doen omdat ze zich zo laat gaan in het bijzijn van haar zoontje. *Ik heb tegen iedereen gelogen*, houdt ze zichzelf al dagen voor. Wat zullen haar kinderen wel van haar denken? En Tom? En Yunus, hoe heeft hij haar zo kunnen misleiden? Zij vertrouwde hem. Dan veegt Bruna haar tranen droog en kijkt naar het bed van Minerva, om er zeker van te zijn dat haar dochter niet wakker is geworden. Ze weet dat Minerva haar er niet mee zou laten weggkomen. Maar haar regelmatige ademhaling is niet veranderd. Minerva slaapt. Bruna geeft Mario weer een kusje op zijn oogleden. Dan slaat hij zijn armen om haar hals om haar nog dichter naar zich toe te trekken. Hij kust haar op haar lippen, waar ze zich gebeten heeft om haar tranen in te houden, en waar een druppeltje bloed naartoe is gesnelde om de wond te helen.

‘Ga maar gauw slapen,’ zegt ze terwijl ze hem opnieuw instopt. ‘Het wordt alweer bijna ochtend.’ Ze staat op en doet het rode lampje op zijn nachtkastje uit. Het ziet eruit als een eenogig buitenaards wezentje dat haar elke nacht belooft om over haar slapende kinderen te waken.

Het is donker en stil in huis. Bruna heeft zelf ook het idee dat ze zich onder drie lagen duisternis bevindt. De beschermende laag van haar huis, waar alleen dankzij de koppigheid van haar houten luiken het slapeloze straatlicht wordt buitengehouden. De onverschillige laag van het gebouw waar ze woont. Tweehonderd appartementen en meer dan vijfhonderd bewoners van wie Bruna na al die jaren nog steeds bijna niemand kent.

En ten slotte de duisternis van buiten, die ontkomt aan het verblindende licht van de stad, waar het zelfs 's nachts nog dag lijkt. De felle schittering van de wolkenkrabbers. De verleidelijke fonkeling van de cafés. De hypnotiserende lichtjes van de reusachtige schermen. Onder de koffiebeker van Dunkin' Donuts trekken triomfantelijk de aandelenkoersen van de Nasdaq voorbij. Sterk, ijzersterk, onverslaanbaar. De Dow zal alle records slaan. Vóór de verkiezingen achttienduizend punten, een jaar later vierentwintigduizend. *Less taxation, less regulation. What's good for Wall Street is also good for Main Street:* wat goed is voor de financiële sector is ook goed voor het lokale bedrijfsleven.

Maar de duisternis geeft zich niet gewonnen en houdt stand. Ze verstopt zich in de smalle steegjes tussen de grote huurkazernes. In de leegstaande winkels, afgesloten met verroeste rol-luiken. Onder de viaducten van de autoweg, tussen de kartonnen dozen van de daklozen. In de afgrond van Belmont Park, tussen het zwerfafval van gebruikte injectienaalden.

'People say it doesn't exist, 'cause no one would like to admit that there is a city underground.'

* * *

Het is donker in de inmiddels lege eenkamerflat die Yunus deelde met zijn vriend Mohammad. De voordeur wordt versperd door het gele politielint. *Caution, police line.*

'Het leken zulke aardige jongens,' zegt een buurvrouw tegen de reporter van Channel 7. 'Die langste, Yunus, was heel vriendelijk.'

'En hebt u nooit iets vermoed?' dringt de verslaggever aan, terwijl hij de microfoon voor haar mond houdt.

'Tja, bij nader inzien was die jongen eigenlijk iets té vriendelijk. Ik denk dat ik hem daarom nooit echt vertrouwde.'

De profeet Mohammed sprak: *‘Niemand moet ooit zeggen dat hij beter is dan Yunus.’*

‘Zijn vader zat op Rikers Island vanwege een nare zaak,’ vertelt de huisbaas van Yunus. ‘Hij is niet levend uit die gevangenis gekomen. Een kwestie die nooit echt is opgehelderd. Ik weet niet of het paradijs bestaat, maar Rikers is in elk geval de hel.’

‘Arme jongen,’ vervolgt zijn vrouw. ‘Hij is al op zijn twaalfde bij maatschappelijk werk terechtgekomen. Ik dacht dat hij zijn moeilijke jeugd achter zich had gelaten en dat hij nu een ander leven had. Maar blijkbaar had ik het mis. Kinderen worden altijd de dupe van de fouten van hun vader.’

‘Daarom moet er ook zo snel mogelijk een verordening tegen de immigratie uit moslimlanden komen,’ zal de woordvoerder van de net gekozen president zeggen als commentaar op de kwestie. ‘We moeten voorkomen dat geradicaliseerde individuen het land binnenkomen, die bereid zijn terroristische aanslagen op Amerikaans grondgebied te plegen, of om naïeve jongelui met mentale problemen te ronselen voor de jihad.’

Het is donker in het appartement van Yunus. De tweedehands studieboeken liggen verspreid over de vloer, tussen de foto’s, paperassen, kleren. De politie heeft zijn computer meegenomen. Die van Mohammad is niet gevonden. Er ligt een eenzame sneaker, zonder zijn metgezel. De poster van Charlie Parker en Dizzy Gillespie hangt gescheurd boven het bed. De trompet van Yunus ligt nog op de keukentafel, al behoorlijk stoffig. Het stof bedekt de koperen klankbeker, verstopt de ventielen. De jazzy melodie van ‘My Melancholy Baby’ zal voor altijd in dat instrument gevangen blijven zitten. Van nu af aan zal de trompet van Yunus alleen nog de Taptoe spelen.

Day is done, gone the sun,

All is well, safely rest, God is nigh.

Onder Yunus’ kussen ligt nog *Giovanni’s Room* van James

Baldwin. Het is een van de eerste edities uit 1956, door Bruna opgeduikeld in een oude boekwinkel in de Village. Een zaakje in het muffige souterrain van een gebouw dat stonk naar kat-tenpis. De grote ketens hebben vrijwel alle onafhankelijke boekwinkels in de stad opgeslokt, en nu is Amazon bezig één voor één alle grote ketens op te slokken. En wie weet, bedenkt Bruna, komt er op een dag een nog grotere vis dan Amazon die ons allemaal opslokt. In het boek van Baldwin zit een boekenlegger met een foto van Josephine Baker, die in 1927 in Folies Bergère danste met enkel een bananenrokje aan.

Haar rebelse dans gehuld in de krachtige omhelzing van zijn woorden.

'This was but one tiny aspect of the dreadful human tangle occurring everywhere, without end, forever.'

De kamer van Yunus is te klein om met twee personen te bewonen. De afgelopen maanden heeft Yunus geprobeerd er nog wat van te maken. Hij heeft de vergeelde muren overgeschilderd. Vloerbedekking gelegd over de linoleum vloer. Mohammad en hij hebben de bezemkast ingericht als gebedsruimte. Yunus heeft er een Afghaans tapijtje neergelegd dat hij bij een uitdrager in Harlem heeft gevonden. Op een piepklein tafeltje heeft hij een Koran geplaatst. Op een zwart vaandel aan de muur staat in het Arabisch de tekst: ER IS GEEN GOD DAN U. HEILIG BENT U. IK BEHOORDE INDERDAAD TOT DE ONRECHTVAARDIGEN.

De kamer van Yunus is op de eerste verdieping van een oud gebouw in rode baksteen op de hoek van 138th Street en Malcolm x Boulevard. De ramen kijken uit op een binnenplaatsje. 's Middags zijn er spelende kinderen. 'Let's play Suicide!' roepen ze uitgelaten terwijl ze een rubberballetje tegen de muur laten stuiteren. Een van hen vangt het balletje op en raakt een van zijn vriendjes in de zij terwijl die probeert de muur te bereiken. Het jongetje valt op de grond.

‘Ik heb je geraakt, je bent af!’

‘Nee, nietes, ik was al bij de muur voordat jij me raakte. Ik ben binnen!’ Maar het is duidelijk dat hij liegt.

De spelers worden één voor één uitgeschakeld, totdat er één winnaar overblijft.

De jonge esdoorn op de binnenplaats lijkt van bovenaf toe te kijken. Over een paar jaar zullen deze kinderen niet meer alleen voor de grap neervallen. De esdoorn van Yunus heeft al bijna geen bladeren meer. Hij lijkt zelfs jonger en magerder als je hem zo naakt ziet. De zwarte takken geteisterd door de wind.

‘Weet je waarom de bladeren aan de bomen in de herfst rood kleuren?’ had Yunus haar gevraagd voordat hij vertrok. ‘Omdat ze al hun voeding aan de boom geven voordat ze zich laten vallen.’

* * *

Bruna gaat naar haar eigen slaapkamer en ploft met haar kleren aan op bed neer. Ze heeft niet eens haar jas uitgetrokken toen ze thuiskwam. Ze is rechtstreeks naar de kinderkamer gegaan omdat Mario haar riep toen hij haar hoorde thuiskomen. Ze draait zich op haar zij en doet haar ogen dicht, in de hoop dat ze in slaap zal vallen, maar ze is te zeer van streek. Er klinkt een aanhoudend geluid in haar hoofd. Hetzelfde geschal van sirenes dat je op elk uur van de dag en de nacht in de stad hoort. Hetzelfde kabaal van drillboren die fundamenteën uitgraven en van betonmolens die cement ophoesten. Dan gaat Bruna op haar rug liggen en doet haar ogen weer open. Ze kijkt naar de scheuren die onverbiddelijk in het plafond ontstaan bij de wisseling van seizoenen, wanneer het gebouw zich samentrekt omdat de kou op komst is. Bruna wacht tot Tom thuiskomt. Ze heeft besloten dat ze hem de waarheid zal vertellen.

Het is laat in de herfst. De warme, vochtige lucht van de nazomer die ook dit jaar weer bijzonder mild was, heeft inmiddels plaatsgemaakt voor een koudere luchtstroom vanuit Canada. De kou is het grote Eriemeer overgestoken, en de bescheiden toppen van het Adirondackgebergte, door de mooie vallei van de Hudson die nu vrijwel helemaal kaal is, en heeft de stad bereikt. Nu waait de kille wind over de zoetere, gedisciplineerde wateren van de Hudson en over de woestere zoute wateren van de East River; hij kruipt onder de vensterbank door en blaast het stof van de boeken waarmee Bruna's slaapkamer vol staat.

Bruna luistert naar het nerveuze gewoel van de rivier die voor het huis langs stroomt. De East River is over de hele lengte in de greep van de getijden. Rijzende en dalende watermassa's die de rivier in tegengestelde richtingen sturen. Daarom stroomt de rivier de ene keer van noord naar zuid, van de Long Island Sound naar de baai van New York en de open oceaan; en de andere keer juist de andere kant op. De East River is niet echt een rivier, maar een straat-engte tussen twee zearmen die continu met elkaar in gevecht zijn. Tussen de ene en de andere getijdewisseling is er telkens even een wapenstilstand. Een paar minuten van *slack waters*, waarin de krachten van de natuur het water eindelijk wat rust gunnen om op adem te komen. Op dat moment gaat de rivier in haar bedding liggen. Bruna kijkt graag naar de rivier wanneer die zo is, traag en vermoeid. Dat lijkt haar de enige mogelijke rust.

De rivier is de enige bewoner van deze stad die zichzelf een adempauze gunt. Terwijl alle mensen rennen, zweten, hijgen, wedijveren, elkaar achtervolgen, met de ellebogen werken, elkaar te lijf gaan, vallen en weer opstaan, komt de rivier tot stilstand, ademt, denkt na. Maar die kalmte duurt nooit lang. Algauw komt de woeste stroming terug vanuit de Long Island Sound om het water weer in beroering te brengen. Een rivier

in de rivier. Ze botsen met die van de Harlem River op dat punt een paar mijl verderop, genaamd Hell Gate. Daar lijken de golven over zichzelf te struikelen, niet in staat om door te gaan in de richting waarin ze door de stroming worden geduwd. Tom heeft haar verteld dat deze rivierdoorgang, waardoor schepen naar Boston konden varen over de rustigere wateren van de baai, in 1600 is ontdekt door een Nederlandse verkenner. Een traject dat eeuwenlang een van de belangrijkste handelsroutes van Noord-Amerika was geweest, voordat het transport voortaan per trein plaatsvond. De Nederlandse verkenner had die plek Hellegat genoemd, verwijzend naar het feit dat dit stuk rivier op bepaalde uren van de dag verandert in een enorme verblindende spiegel.

City of hurried and sparkling waters.

Maar in de Engelse vertaling veranderde Hellegat in Hell Gate, de poort naar de hel. Het was niet alleen maar een verstaalfout. Er lagen ook echt gevaren op de loer in de doorgang. Juist die Hell Gate was extreem moeilijk bevaarbaar vanwege de botsing van stromingen die plotselinge draaikolken veroorzaakten, en door scherpe rotspunten die uit het water staken en de volle buik van de schepen konden openrijten.

City of spires and masts.

In de loop der eeuwen hadden de zeelui fantasievolle namen gegeven aan die rotsen. Soms waren het onverklaarbaar vriendelijke namen zoals *Hen and Chickens* of *Bread and Cheese*. Andere namen waren grimmiger, zoals de *Negro Heads*. Op die plek in de rivier waren wel honderden schepen vergaan. Tijdens de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog was er een Engels schip, de *Hussar*, dat goud en zilver vervoerde om de Britse soldaten in Manhattan hun soldij te betalen, en dat precies bij Hell Gate schipbreuk leed. Goudzoekers zijn al honderden jaren op zoek naar het wrak.

‘Er ligt daar beneden een ongekennde schat,’ had een oude

visser een keer tegen haar gezegd, die hele dagen langs de rivier zat terwijl hij zijn hengel liet steunen op de ijzeren balustrade. Bruna vroeg zich af of de man doelde op het goud van de gezonken schepen of op de zeebaars waar het op die plek van wemelde vroeger.

Het indrukwekkendste verhaal vindt Bruna dat over de General Slocum, een raderstoomboot vol Duitse immigranten, parochianen van de St. Mark's Evangelical Lutheran Church in Manhattan. Ze waren vertrokken vanuit Little Germany in de Lower East Side voor een zondagse picknick op Long Island. Er waren honderden vrouwen en kinderen aan boord. De boot vloog uitgerekend in de buurt van Hell Gate in brand, en leed een paar mijl verder noordwaarts schipbreuk, waardoor er meer dan duizend mensen in het water belandden. Verkoolde lijken en nog levende passagiers werden mijlenver meegesleurd door de woeste stromingen van de rivier. Er waren maar heel weinig overlevenden.

Al aan het eind van de negentiende eeuw had de stad New York besloten om die scherpe rotspunten die het bevaren van Hell Gate nog gevaarlijker maakten met dynamiet tot ontploffing te brengen; een operatie die meer dan zeventig jaar duurde. Een van de eerste rotsen die in de lucht vloog was Negro Heads, tot voldoening van de kleine menigte die zich aan de rivieroever had verzameld om getuige te zijn van het gebeuren.

* * *

Huiverend steekt Bruna haar handen in haar jaszakken. Een paar dagen geleden liet de naad van een van haar zakken los, en nu kan ze haar hand al dwars door het gat steken. Ze neemt zich voor om het gat morgen zelf te stoppen, ook al heeft ze nooit leren naaien.

Waar blijft Tom? Waarom is hij nog niet thuis?

Bruna ziet haar huwelijk vaak als twee benen die jarenlang samen hebben gelopen, zij aan zij. Maar eigenlijk droeg slechts een van de twee de hele last, en zorgde ervoor dat ze geen van beiden zouden stoppen of zelfs zouden bezwijken. Het andere been heeft zich altijd maar laten meeslepen, deels uit luiheid en deels omdat het niet echt geloofde in de noodzaak van het lopen op zich. Brunna vraagt zich nu af of zij de laatste tijd niet dat been is geweest. Of Tom en zij niet van rol hebben gewisseld. Hij die de last draagt en zij die zich laat meeslepen.

In hun begintijd was ze gelukkig met Tom. Om bij hem te kunnen zijn was ze naar de Verenigde Staten geëmigreerd. Voor hem was ze haar doctoraat in Boston begonnen en had ze het afgemaakt in New York, waar Tom naartoe was gegaan voor zijn specialisatie in endocrinologie. Voor hem had ze leren leven met de sneeuwrijke winters en de smalltalk van de Amerikanen. Voor hem had ze zich aangewend om onbekenden aan te spreken met een eindeloos beleefd en al even steriel *How are you?*

Maar al gauw waren er problemen gerezen. Brunna lag steeds vaker in de clinch met Toms familie. Haar schoonouders planden gezamenlijke weekendjes en vakanties zonder zelfs maar te overleggen. Ze stonden ineens bij hen voor de deur met een of ander smoesje. Ze drongen erop aan dat Brunna en Tom een vriend zouden vinden voor hun dochter Laura, die nog altijd alleen was. Ze namen beslissingen en legden regels op in de verwachting dat Brunna zich wel zou aanpassen.

Voor Tom was dat allemaal normaal. Zo was zijn familie. Hij wist niet beter. Hij had zich überhaupt nooit verzet tegen zijn ouders, zelfs niet in zijn puberteit, een periode waaraan botsingen toch inherent zijn. Nooit zijn stem verheft. Nooit gedreigd van huis weg te lopen. Nooit eens een gezond en bevrijdend *'Fuck you, mom and dad!'* geroepen.

Maar Bruna was anders. Zij zei wat ze dacht. Ze was niet zuinig met kritiek, ze woog haar woorden niet af. Ze had altijd haar eigen zin gedaan. Ze had nooit naar iemand geluisterd, ook niet naar haar eigen ouders. Ze was onafhankelijk opgegroeid, en hield ervan te discussiëren over principekwesties.

* * *

Op de dag dat Tom Bruna had voorgesteld aan zijn ouders, hadden Sal en Amanda Bene haar hartelijk ontvangen. Ze wilden haar al heel lang ontmoeten, maar Tom bleef het maar uitstellen. Jaren later zou Bruna in een la een oude brief vinden waarin Amanda haar zoon verweet dat hij het Italiaanse meisje met wie hij nu al meer dan twee maanden samenwoonde nog steeds niet aan hen had voorgesteld. Bruna was het enige meisje dat Tom het liefst nooit had willen meenemen naar zijn ouders. Alle andere meisjes waren onbelangrijk voor hem geweest, en daarom nam hij ze mee naar huis. Maar met Bruna was het anders. Hij was echt verliefd op Bruna, en hij wist dat haar moeilijke karakter zich niet gemakkelijk zou voegen naar de strakke mal die pa en ma Bene in gedachten hadden voor zijn vriendin. Maar op de dag dat Tom Bruna aan zijn ouders voorstelde was toch alles probleemloos verlopen, alsof Bruna het meisje was waar ze altijd op gewacht hadden.

Amanda maakte een heerlijk diner klaar op basis van *scungilli* en conquilles. Bruna droeg een nauwsluitende zwarte jurk die haar rug bloot liet. Ze aten in de patio, luisterend naar de geluiden van het bos, terwijl ze in de verte de lichtjes van de stad zagen die aan de overkant van de rivier verrees. De Twin Towers glinsterden in de nacht als zilveren kandelaars op een gedekte tafel, de feestelijkste tafel van de hele wereld. Bruna vertelde Toms ouders over haar reizen naar de Europese Commissie, over de artikelen die ze had geschreven over vrouwen

in de arbeidswereld en over haar doctoraat in Boston. Amanda vertelde haar over haar academische carrière en over het succes dat ze meteen al had gehad met haar eerste boek, dat eind jaren zeventig was verschenen. Toms vader deed er voornamelijk het zwijgen toe tijdens het eten. Terwijl Amanda druk in gesprek was, hield Sal zijn ogen strak op de vriendin van zijn zoon gericht. Hij was vastbesloten haar zwakheden bloot te leggen en haar tekortkomingen te ontdekken, want dat was het enige waar zijn vrouw hem naar zou vragen aan het eind van de avond, wanneer ze alleen in hun slaapkamer waren. Bruna voelde Sals blik branden. Ze snapte niet waarom hij steeds zo naar haar zat te staren. Het leek of hij zich ergens aan ergerde. Misschien aan haar jurk, bedacht ze, ze had beter een wat wijder model kunnen kiezen. Na het eten trok Bruna zich even terug in de logeerkamer, en intussen complimenteerde Amanda haar zoon tot zijn stomme verbazing dat hij eindelijk een meisje mee naar huis had genomen dat anders was dan de anderen, zo zei ze het. Bruna vond Toms moeder meteen sympathiek. Ze was een ontwikkelde, geraffineerde, zelfverzekerde vrouw. Het enige wat haar misschien wat overdreven voorkwam waren de vele complimentjes die mevrouw Bene haar tijdens het eten had gemaakt – voor haar Engels, dat Bruna zelf juist nog veel te onzeker vond, voor haar korte, bijna jongensachtige kapsel, en voor haar rechte, trotse lichaamshouding, waaraan het Amanda's dochter Laura helaas altijd had ontbroken. Ook de langdurige, innige omhelzing en de kus voor het slapengaan van Amanda kwamen nogal excessief op haar over. Maar Bruna had zichzelf voorgehouden dat het vast cultureel bepaald was. Dit was waarschijnlijk de manier waarop Italo-Amerikanen afscheid namen van elkaar, misschien wel precies zoals de mensen in Zuid-Italië elkaar gedag zeiden.

Na dat weekend voelde Bruna zich opgelucht. Tom had haar meerdere keren bedankt tijdens hun terugreis naar Boston, als-

of bij zijn ouders in de smaak vallen een verdienste was waarop maar weinig mensen vóór haar zich konden beroemen. De zenuwen, die hem nachtenlang uit de slaap hadden gehouden en waardoor hij om het minste of geringste ruzie had gemaakt met Bruna, waren verdwenen, en ze hadden het weer fijn samen.

De daaropvolgende dagen ontving Bruna een heleboel cadeautjes van Amanda via de post. Een cheque ter waarde van tweehonderd dollar voor de aanschaf van studieboeken. Een nieuwe jurk voor het feest dat Toms ouders wilden organiseren voor zijn verjaardag. Twee kaartjes voor het concert van Maurizio Pollini in de Symphony Hall van Boston, en voor de wedstrijd die de Yankees tegen de Red Sox zouden spelen in Fenway Park. Amanda schonk haar ook een abonnement op het Isabella Stewart Gardner Museum, omdat Bruna had verteld dat ze daar graag naartoe ging om in de wintertuin te vertoeven. Ze bewonderde er de Japanse chrysanthen, terwijl in het voorjaar de Oost-Indische kers tot bloei kwam. Bruna keek hoe de klimplant vanuit de Venetiaanse polifora's omlaag kwam – een groene waterval met vuurrode en donkergele stipjes erop – en genoot van de subtiele honinggeur. Amanda had haar verhaal goed onthouden, en dat abonnement was voor Bruna het allermooiste cadeau. Ze had haar meteen opgebeld om haar te bedanken, en ze hadden lang zitten praten over kunst, boeken en Tom. Het echtpaar Bene leek haar echt te hebben geaccepteerd als hun eigen dochter, en dat schreef Bruna simpelweg toe aan de genegenheid die ze als ouders koesterden voor Tom.

Toen ze een maand later terugkeerden naar New York, betraptte Bruna zich op de gedachte dat het voor haar eigenlijk ook voelde als thuiskomen. Bij die gelegenheid leerde ze ook Toms zus Laura kennen. Om Amanda een plezier te doen namen Tom en Bruna in de *family room* plaats om te kijken naar

de *Super 8*-filmpjes die Sal in 1982 had opgenomen, toen hun kinderen nog op de lagere school zaten. Hij had ze gefilmd met een oude Amerikaanse camera, want van de Japanners, die destijds zeer concurrerende modellen produceerden, wilde hij nooit iets kopen. ‘Als we niet oppassen wordt onze markt straks overspoeld door die Japanse producten, en dan moeten onze fabrieken sluiten en zitten de mensen zonder werk. Daarom koop ik alleen maar *made in USA*, en ik ben ervan overtuigd dat de enige manier om ons te beschermen is om 100 procent invoerrechten te heffen op producten uit Japan. Wie heeft er behoefte aan vrije handel als dat een onrechtvaardige handel is waardoor we alleen maar gedupeerd worden?’ zei hij vaak. In die jaren had hij het alleen maar over de Japanners en de Russen, en vaak met evenveel minachting. Maar zijn camera filmde soms onscherp, en andere keren was het beeld te licht of te donker, en weer andere keren zaten er grote tentakelachtige vlekken op.

In het eerste filmpje zag je Tom die vanaf de hoge duikplank naar zijn vader zwaaide voordat hij in het zwembad dook bij de club waar de familie Bene al jaren lid was. Toen Tom zichzelf na al die jaren terugzag, was hij weer net zo trots als destijds. Hij was jaren bezig geweest om zijn duik te perfectioneren. Tegelijkertijd bezorgden die van kleur wisselende beelden hem echter een onrustig gevoel. Daar verscheen Laura in het filmpje, zongebruind en gehuld in het gele lycra van een te strak badpak waar de vetkwabbels bij haar heupen en dijen uit puilden. ‘Zet dat ding uit!’ schreeuwde ze tegen haar broer, want ze kwam op dat moment net de kamer binnen nadat ze twee uur was wezen hardlopen. ‘Ik kan er niet tegen om mezelf zo te zien. Ik lijk wel een reuzenhotdog vol mosterd.’ Bruna moest lachen. Ze dacht dat Laura een grapje maakte. Ze stond op van de bank om naar haar toe te lopen en zich voor te stellen. Maar voordat ze haar een hand kon geven zei Tom al te-

gen zijn zus – op een toon die ze niet van hem kende – dat ze dan maar het hele weekend op haar kamer moest gaan zitten als ze zichzelf niet wilde terugzien. Daarop gooide Laura haar plastic bekertje met citroengranita naar hem toe. De worp miste doel, het bekertje viel op de grond en het schaafijs droop over de mosgroene vloerbedekking. Het deed Bruna denken aan het laagje rijp dat 's winters in Rome op het gras lag in de tuintjes van de buitenwijk waar zij was opgegroeid. Dit tafereel bezorgde haar hetzelfde gevoel van troosteloosheid en verlatenheid, van bevroren woede. Amanda moest tussenbeide komen om de ruzie van Laura en Tom te sussen, en even later kwam Sal aanlopen met een glaasje water en een tablet lorazepam voor Laura. De rest van de middag had Bruna op de logeerkamer zitten lezen in *The Nazi Seizure of Power* van Sheridan Allen, omdat Tom had gezegd dat zijn vader en moeder hem apart wilden spreken. Ze nam aan dat het een familiekwesitie betrof, maar om de een of andere onverklaarbare reden had ze er toch een onbestemd gevoel bij. Die avond was iedereen echter opgewekt en vrolijk, behalve Laura, die al voor het eten naar bed ging omdat ze flinke hoofdpijn had. Bruna vond het jammer, ze had zich verheugd op de kennismaking met Toms zus, en nu kreeg ze het idee dat Laura haar ontweek.

De volgende dag werd Sal door zijn vrouw naar Bruna gestuurd om met haar te praten. Een paar minuten lang draaide hij om de hete brij heen. Toen vatte hij moed en zei tegen Bruna dat Tom en zij voortaan wat meer tijd moesten doorbrengen met Laura, haar erbij moesten betrekken als ze een reisje gingen plannen of als ze naar New York kwamen voor het weekend. 'Ik wil dat jij en Laura beste vriendinnen worden,' zei hij. 'Als jullie straks in New York komen wonen moet ze ook jouw zus worden.' Bruna had geantwoord dat ze Laura heel graag beter wilde leren kennen, maar dat zijn dochter intussen wel volwassen was, en dat ze Tom en haar heus niet als